

Aan: Gemeente Waadhoeke
Van: Synarchis
Betreft: Sluiting zwembad Bloemketerp vanaf maart 2022
Datum: 16 november 2021

Situatieschets

In afwachting van besluitvorming over de toekomst van de overdekte zwembaden heeft de gemeente Waadhoeke besloten om de exploitant van zwembad Bloemketerp in Franeker een eenmalige subsidie te verstrekken, zodat het zwembad tot maart 2022 kan openblijven. Gezien de financiële situatie van de exploitant kan het bad daarna zonder structurele subsidie naar alle waarschijnlijkheid niet (of slechts nog heel kort) in de huidige vorm blijven bestaan. Het is goed mogelijk, dat er in maart 2022 nog geen besluit over de toekomst van de overdekte zwembaden is genomen. Ook is nog onbekend of de gemeente bereid is om Bloemketerp vanaf maart 2022 nogmaals te subsidiëren, mede gezien de staat van de accommodatie en de financiële situatie van de gemeente. Daarom wordt in deze notitie ingegaan op de vraag, wat er gebeurt als Bloemketerp in maart 2022 – of kort erna – haar deuren sluit. Hierbij wordt op twee opties ingegaan, namelijk:

1. sluiting van Bloemketerp zonder nieuwbouw van een zwembad;
2. sluiting van Bloemketerp en nieuwbouw van een zwembad na enkele jaren.

Overzicht huidige situatie Bloemketerp

In het eerdere onderzoek van Synarchis¹ is uitgebreid op de huidige situatie ingegaan. Die bevindingen worden nu samengevat.

Aanbod

Het zwembad beschikt onder meer over een wedstrijdbad, een instructiebad, een peuterbad, een whirlpool, een sproeipaal en een horecavoorziening. Het activiteitenaanbod is divers en omvat verschillende vormen van recreatief zwemmen, doelgroepactiviteiten en les zwemmen. Daarnaast wordt het bad wekelijks door een school (csg Anna Maria van Schurman) en twee verenigingen (FZC '54 en Vereniging voor Aangepast Sporten Franeker en omstreken – VAS) gebruikt. In tegenstelling tot bijvoorbeeld een zwemschool – met een klein zwembadje, een beperkt activiteitenaanbod, een beperkte openstelling en vaak hogere tarieven – kan Bloemketerp dus als een 'regulier' en maatschappelijk zwembad worden gekarakteriseerd.

Bezoekcijfers

Voor de intrede van Covid-19 lag het aantal bezoeken van het zwembad op ruim 70.000 per jaar, zo toont de volgende tabel:

Bloemketerp	2016 - 2017	2017 - 2018	2018 - 2019
recreatief zwemmen		27.155	27.292
doelgroepen		2.537	2.598
les zwemmen		11.841	12.170
scholen		900	900
verenigingen		28.500	28.500
totaal	72.135	70.933	71.460

tabel 1: aantal bezoeken Bloemketerp

Op basis van deze bezoekcijfers en uitgaande van een primair verzorgingsgebied van circa 25.000 inwoners ligt het animocijfer (het gemiddelde aantal bezoeken per inwoner van het verzorgingsgebied per jaar) aan de lage kant. Daarnaast is de bezetting (het gemiddelde aantal bezoeken per vierkante meter zwemwateroppervlak) laag. Met andere woorden: het zwemwateraanbod is aan de ruimte kant in relatie tot het aantal bezoeken.

¹ Zie het rapport 'Uitwerking toekomstscenario's zwembaden', 31 mei 2021.

Organisatie en financiële exploitatie

Bloemketerp is eigendom van Stichting Exploitatie Zwembad Bloemketerp en wordt geëxploiteerd door Exploitatie Zwembad Bloemketerp BV, dat volledig eigendom is van de stichting. De voorzitter van de stichting is tevens de manager van het zwembad. De exploitant ontving tot september 2021 geen exploitatiesubsidie van de gemeente.² Dat is zeer ongebruikelijk voor zwembaden van deze omvang, met een maatschappelijk activiteiten aanbod en een maatschappelijke tariefstelling, maar is conform de afspraken die bij de verkoop van het zwembad van de gemeente aan de stichting in 2011 zijn gemaakt. De praktijk heeft echter laten zien, dat het destijds door de exploitant opgestelde bedrijfsplan op dit punt niet realistisch was: een structurele financiële bijdrage van de gemeente is wel degelijk nodig om een dergelijk zwembad kostendekkend te kunnen exploiteren. Deze situatie heeft voor een structureel negatief financieel resultaat en een negatief eigen vermogen van de BV gezorgd. Bovendien is er daardoor niet voor het benodigde groot onderhoud gereserveerd, werken de manager en zijn partner structureel veel meer uren dan waarvoor ze worden betaald en heeft de exploitant een aanzienlijke betalingsachterstand bij de gemeente.

Staat van de accommodatie

Bloemketerp is in 1984 gebouwd. Uit de tijdens het eerdere onderzoek van Synarchis uitgevoerde inspectie bleek, dat de accommodatie op veel punten in matige tot slecht staat verkeert. Er is een flinke investering nodig om het achterstallig onderhoud uit te voeren en ervoor te zorgen dat het bad voor de korte tot middellange termijn aan alle eisen en wensen met betrekking tot een veilige en representatieve accommodatie voldoet.

Optie 1: sluiting Bloemketerp zonder nieuwbouw

In deze optie sluit Bloemketerp haar deuren en wordt er geen nieuw zwembad gebouwd. Dat betekent dat De Bildtse Slag in Sint Annaparochie in stand wordt gehouden en het enige 'reguliere' overdekte zwembad binnen de gemeente Waadhoeke is. Daarnaast is er het kleine zwembad van Shape Sportcentrum in Franeker. Aangenomen dat De Bildtse Slag voor langere termijn in stand wordt gehouden, komt deze optie overeen met scenario 2b in het eerdere onderzoek van Synarchis.

Mogelijke alternatieven

Bijlage 1 toont de ligging van de zwembaden in de omgeving. Vanaf Bloemketerp zijn de snelst bereikbare overdekte baden:

- Shape Sportcentrum in Franeker (op drie autominuten van Bloemketerp);
- 't Derde Haad in Harlingen (op 10 autominuten van Bloemketerp);
- Sportcentrum Van Hurck in Harlingen (op 10 autominuten van Bloemketerp).

't Derde Haad beschikt over een wedstrijdbad van 25 x 15 meter (zes banen) met een diepte van maximaal 3,50 meter en een gedeeltelijk beweegbare bodem, die op een diepte van 0,00 tot 2,00 meter kan worden afgesteld. Daarnaast is er een peuterbad van 15 m², een zonnebank en een horecavoorziening. Hoewel er geen separaat instructiebad is, is 't Derde Haad wel geschikt voor alle activiteiten die in Bloemketerp plaatsvinden (zie eerder in deze notitie). Dat komt door de aanwezigheid van een gedeeltelijk beweegbare bodem in het wedstrijdbad, die ervoor zorgt dat er in dat bassin zowel diep als ondiep zwemwater kan worden aangeboden. Weliswaar is er geen specifiek recreatiebad aanwezig, maar dat is in Bloemketerp ook niet het geval. Daarvoor moeten zwemmers uit Franeker en omgeving in de huidige situatie ook al naar andere baden reizen, zoals De Blauwe Golf in Leeuwarden.

Shape Sportcentrum en Sportcentrum Van Hurck beschikken elk over een klein instructiebad, waarin vooral zwemlessen en doelgroepactiviteiten worden aangeboden. Voor andere activiteiten zijn beide bassins niet of nauwelijks geschikt.

Uiteraard zijn er ook andere zwembaden in de omgeving aanwezig, maar de ervaring leert dat het overgrote deel van de zwemmers bij het zoeken van een alternatief vooral eerst naar de dichtstbijzijnde accommodaties kijkt. Voor de meeste huidige bezoekers van Bloemketerp zijn dat de drie zojuist vermelde zwembaden. Voor hen liggen De Bildtse Slag en de baden in Leeuwarden aanmerkelijk verder weg.

² Wel heeft de exploitant in de loop der jaren verschillende eenmalige financiële bijdragen van de gemeente ontvangen. Exclusief de bijdrage van circa € 53.000,- vanwege de financiële schade ten gevolge van Covid-19 gaat het om een bedrag van circa € 569.000,- (inclusief de subsidie van € 60.000,- voor het openhouden van het bad tot maart 2022).

Capaciteit

Voor alle activiteiten in Bloemketerp zijn dus alternatieven in de omgeving aanwezig. Dat betekent echter nog niet, dat die alternatieven ook over voldoende capaciteit beschikken om de ruim 70.000 bezoeken van Bloemketerp allemaal onderdak te kunnen bieden. Voor het bezoek van doelgroepen, les zwemmen en scholen is dat wel het geval. Het bezoek van doelgroepen en scholen is sowieso in aantal vrij beperkt, maar ook het bezoek van les zwemmen kan door de drie dichtstbijzijnde overdekte zwemlocaties worden geaccommodeerd. Mogelijk moet daarbij wel wat in de activiteitenroosters worden geschoven, maar gezien het profitabele karakter van zwemlessen doen zwembadexploitant dat over het algemeen graag.

Het recreatief zwemmen bestaat uit banen zwemmen, vrij zwemmen en discozwemmen. Hoewel deze activiteiten in 't Derde Haad kunnen plaatsvinden, is daar onvoldoende capaciteit beschikbaar voor circa 27.000 extra bezoeken per jaar. Het is niet mogelijk om exact aan te geven voor hoeveel bezoeken er wel plek is. Op basis van de beschikbare informatie lijkt dat voor minder dan de helft van de bezoeken het geval te zijn.

Een ander knelpunt betreft de benodigde capaciteit voor de activiteiten van VAS en FZC '54. Momenteel gebruikt VAS het zwembad op maandagmiddag en maandagavond (in totaal twee uur). Op die momenten is nog ruimte in 't Derde Haad beschikbaar. Anders dan Bloemketerp beschikt dat bad echter niet over een whirlpool. Dat is weliswaar geen essentiële, maar wel een door VAS zeer gewenste voorziening.

Wat betreft de activiteiten van FZC '54 is het beeld eenduidig: slechts een zeer beperkt deel van de huidige uren in Bloemketerp kan in 't Derde Haad worden ondergebracht. Op de voor zwemverenigingen gebruikelijke tijden wordt het wedstrijdbad in Harlingen namelijk gebruikt door de lokale zwemvereniging De Vikings, dan wel door de exploitant van het bad zelf (voor banen zwemmen, zwemlessen en/of doelgroepactiviteiten). Er is nog wel flink wat ruimte aan het einde van de avond beschikbaar, maar dat is voor veel verenigingsactiviteiten een minder realistische optie.

Overstappers en uitvallers

Er zijn verschillende alternatieve zwemaccommodaties in de omgeving aanwezig en voor een deel van de activiteiten is ook de benodigde capaciteit daar beschikbaar. Dat betekent echter nog niet, dat de huidige bezoekers van Bloemketerp allemaal bereid en/of in staat zijn om de 'overstap' naar een ander zwembad te maken. Een deel van hen zal dus niet of minder vaak gaan zwemmen. Aan de hand van de ligging van de diverse baden in de omgeving, de beschikbare capaciteit, de tijdens het eerdere onderzoek gevoerde gesprekken, het onderzoek van Enigma Research³, alsmede de kennis en ervaring met sluiting van zwembaden in andere gemeenten, kan een raming worden gemaakt van het deel van het huidige bezoek dat *niet* naar een ander bad zal overstappen.

De volgende tabel laat zien welk deel van het huidige bezoek naar verwachting niet zal overstappen. Daarbij bestaan er grote verschillen tussen de diverse bezoekersgroepen:

- recreatief zwemmen: naast de eerdere constatering dat er onvoldoende capaciteit aanwezig is om alle huidige bezoekers onder te brengen, is naar verwachting vooral sprake van vraaguitval onder wat oudere banen zwemmers. Een deel van hen is niet zo mobiel als jongere zwemmers en bovendien speelt voor een deel van hen het sociale aspect minstens zo'n grote rol als het sportieve aspect. Bij het vrij zwemmen vormen kinderen een groter deel van het bezoek en is de bereidheid om wat verder te reizen veelal groter dan bij de andere activiteiten, zo blijkt ook uit het eerdere onderzoek van Enigma Research. Dat laat onverlet dat ook daarbij sprake zal zijn van vraaguitval ten gevolge van de toegenomen afstanden. Kinderen die nu alleen op de fiets naar het zwembad reizen kunnen dat in de toekomst immers niet meer zo gemakkelijk doen;
- doelgroepactiviteiten: gezien de nabijheid van Shape Sportcentrum als aanbieder van doelgroepactiviteiten mag weinig uitval worden verwacht. Wel is het denkbaar, dat een beperkt deel van de huidige bezoekers die al lange tijd in Bloemketerp zwemmen niet bereid is om naar een ander zwembad over te stappen;
- les zwemmen: de meeste ouders vinden het zeer belangrijk dat hun kind leert zwemmen. Dat betekent dat de overgrote meerderheid naar verwachting naar een ander zwembad in de omgeving zal overstappen. Gezien de ligging van Shape Sportcentrum is dat ook voor mensen zonder auto prima mogelijk. De uitval is dan ook naar verwachting zeer beperkt;

³ Zie het rapport 'Rapportage toekomst zwembaden', mei 2021.

- ❖ scholen: hoewel de benodigde capaciteit beschikbaar is, is het niet reëel om te verwachten dat de school ervoor kiest om haar zwemactiviteiten naar 't Derde Haad te verplaatsen. Dat zou immers tot een aanzienlijke fietsafstand voor de scholieren leiden, tenzij er busvervoer wordt geregeld. Ook in dat laatste geval is sprake van een grotere totale tijdsbesteding, die ten koste gaat van de lestijd;
- ❖ verenigingen: hoewel de benodigde capaciteit voor de activiteiten van VAS beschikbaar is, is het niet waarschijnlijk dat de leden/deelnemers de overstap naar 't Derde Haad willen maken. Voor de leden van FZC '54 geldt dat laatste ook. Bovendien is de voor die vereniging benodigde capaciteit slechts in beperkte mate beschikbaar en dan met name in de latere avonden. Dit alles zorgt voor een sterke vraaguitval en de facto het einde van beide verenigingen. Wel is het denkbaar dat een deel van de leden van FZC '54 bij sluiting van Bloemketerp lid wordt van De Vikings (of een andere vereniging). Een ander deel zal wellicht een andere sport zoeken en op die wijze toch in beweging blijven.

Bloemketerp	2018 - 2019	vraaguitval	
recreatief zwemmen	27.292	65%	17.700
doelgroepen	2.598	15%	400
les zwemmen	12.170	5%	600
scholen	900	100%	900
verenigingen	28.500	80%	22.800
totaal	71.460	59%	42.400

tabel 2: vraaguitval optie 1

Mogelijkheden gemeente

De mogelijkheden van de gemeente om de uitval zo veel mogelijk te voorkomen zijn beperkt. Bij het recreatief zwemmen en de verenigingen is het immers vooral een kwestie van een tekort aan zwemwatercapaciteit. Daarnaast speelt de grotere reisafstand een rol. Daarbij moet echter wel worden vermeld, dat Harlingen voor bezoekers met een auto slechts 10 minuten van Bloemketerp is verwijderd. Ook is Harlingen vanuit Franeker per bus en trein redelijk goed bereikbaar. Vanaf station Harlingen is het ongeveer 10 minuten lopen naar 't Derde Haad, of drie haltes reizen met de bus. Zwemmers die willen blijven zwemmen kunnen dat bad dus bereiken.

Het verzorgen van busvervoer voor specifieke groepen kan wel een goede optie zijn. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om zwemmers zonder auto en leden van VAS. De praktijk leert dat leden van zwemverenigingen die bij een zwemvereniging elders lid worden vaak gezamenlijk het vervoer regelen. Als dat niet het geval is, kan wellicht aan busvervoer worden gedacht.

Gevolgen gemeentelijke financiën

Deze optie betekent dat de gemeente geen kosten voor Bloemketerp meer hoeft te maken. Wel moet rekening worden gehouden met de aanzienlijke betalingsachterstand van de exploitant bij de gemeente. Op de financiële consequenties voor De Bildtse Slag is in het eerdere rapport van Synarchis ingegaan.

Optie 2: sluiting Bloemketerp en nieuwbouw na enkele jaren

Indien de gemeente kiest voor nieuwbouw van een zwembad in Franeker en Bloemketerp in het voorjaar van 2022 haar deuren sluit, ontstaat er een tijdelijke situatie waarin er geen zwembad in Franeker is. Het duurt immers een aantal jaren voordat een nieuw zwembad is gerealiseerd. Zodra het nieuwe bad wordt geopend, is sprake van de situatie in scenario 5 uit het eerdere onderzoek van Synarchis. Hierbij moet worden opgemerkt, dat de nieuwbouw ook in een andere kern van de gemeente kan plaatsvinden. Hierover is nog geen besluit genomen. Met het oog op de wenselijke spreiding van het zwemwater over de gemeente en het aantal inwoners van Franeker verdient het echter aanbeveling om voor nieuwbouw in Franeker te kiezen.

Tijdelijke alternatieven

Gedurende de 'periode zonder zwembad' zijn de meest voor de hand liggende alternatieven gelijk aan die bij optie 1: Shape Sportcentrum, 't Derde Haad en Sportcentrum Van Hurck. De bij optie 1 vermelde mogelijkheden en beperkingen gelden ook voor optie 2. Daarbij moet wel worden vermeld, dat zwemmers in een tijdelijke situatie vaak minder geneigd zijn om te stoppen

met zwemmen dan in een permanente situatie. De vraaguitval zal bij optie 2 derhalve beperkter zijn dan bij optie 1, maar nog altijd aanzienlijk. Hoe langer de 'tijdelijke' periode duurt, des te kleiner het verschil in vraaguitval tussen beide opties zal worden.

Mogelijkheden gemeente

Indien sprake is van een tijdelijke situatie, is het wellicht eenvoudiger en kansrijker om als gemeente busvervoer voor specifieke groepen te verzorgen. Desondanks zijn ook hier de mogelijkheden om vraaguitval te voorkomen beperkt. Het beste dat de gemeente kan doen, is de tijdelijke situatie zo kort mogelijk te laten duren. Dat betekent: ervoor zorgen dat een nieuw zwembad zo snel mogelijk wordt gerealiseerd. Dit zorgt voor een vermindering van de vraaguitval. De ervaring leert echter, dat het na een besluit voor nieuwbouw vaak meer dan drie jaar duurt voordat het nieuwe zwembad ook daadwerkelijk kan worden geopend.

Gevolgen exploitatie nieuwbouw

Hoewel de vraaguitval in principe tijdelijk is, kan een periode zonder zwembad een negatieve invloed op de exploitatie van een nieuw zwembad hebben. Dat effect is groter naarmate de tijdelijke periode langer duurt. Potentiële bezoekers van het bad zoeken immers naar alternatieven. Wanneer ze die vinden en het ze daar bevalt, is het maar de vraag of ze in een nieuw bad zullen terugkeren. Daarnaast kiest een deel van de verenigingsleden naar verwachting voor een andere sport.

Een periode zonder zwembad leidt derhalve tot een lager aantal bezoeken en dus minder inkomsten voor het nieuwe zwembad. Weliswaar zorgt dit ook voor een verlaging van sommige kosten, maar per saldo heeft dit een ongunstig effect op de totale structurele kosten van het bad.

Bijlage 1 – Ligging zwembaden omgeving

blauw = openbaar overdekt zwembad
 groen = openbaar overdekt combibad
 rood = semi-openbaar overdekt zwembad
 geel = openluchtzwembad

